

Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları

FEL 216 Estetik ve Sanat Felsefesi

2. HAFTA:

Beğeni ve Estetik Duygu:

Hem estetik hem sanat için, farklı ve daha fazla öne çıkan bir terim beğeni.

Duygularımızı daha doğru betimleyen farklı bir estetik dile olanak sağlıyor.

Estetik değer yargılarını belirtmenin bir yolu.

Beğeni, bir duygudur. (zihinsel sistemlerimizin temel bir algılama yolu)

Bir şeyi beğenmek genellikle beğeni sahibiyle nesne arasında yakın bir ilişki olduğu anlamına gelir. Estetik beğenim, bir nesneye belirli bir tepkimi ve duyarlılığımı ortaya koyar, nesne bende bir beğeni oluşturur ve bu yalnızca bana özgü bir beğenidir.

Beğeni, estetik bir algı, estetik bir yargı türüdür. Ve temel bir estetik terimi olarak 'güzelliğin' yerine geçmiştir. (18. yüzyıldan itibaren)

Beğeni, güzelliğe ve diğer estetik etkilere açıklama getiren bir duyu olarak da görülebilir. (Yalnız herhangi bir duyu yargısı oluşturmaz.)

Beğeni, yaşantıyı ve deneyimleri ön plana çıkarır.

Beğenide söz konusu olan, bir şeyi duyuşal olarak doğrudan yaşamaktır.

Ancak estetik yaşantı; önceki deneyimlerimizin, görmek istediklerimizin ve algılarımıza biçim veren kavram ve paradigmaların bir fonksiyonudur.

Söz konusu yaşantıların kişinin donanımına bağlı olması, beğenin yerini alan alternatif bir estetik terimi gündeme getirir. 'Estetik duygu'

Estetik Duygu:

Estetik kavramları duyu kavramlarına benzetmektense, estetik yaşantının duyumsanan yanına odaklanmak gerekir.

Estetik yaşantıda önemli olan, duygunun kendisidir.

Bir şeye tepki verirken yaşadığımız duygu, ayrı ve kendi başına ele alınmayı gerektirir.

Bu yaklaşıma göre, duyumsadığımız estetik duygu, kendi kendine yeterlidir; yani böyle bir yaşantının amacı kendi içindedir.

Önemli olan, sanatın bizde uyandırdığı bu duyguyu belirleyebilmek ve salt kendisi için onun zevkini çıkarabilmektir. Estetik yaşantıyı oluşturan bu doğrudanlıktır.

Estetik duygu ile estetik beğeni birbirine yakın olsa da; estetik duygu herhangi bir araca ya da kanıt gereksinim duymaz, eleştirel bir yargıyı gerektirmez.

Estetik duygu kendinde bir duygudur, başka bir arzuyu doymayı hedeflemez, amacı kendi içindedir. (Kant)

Söz konusu doğrudan yaşantı bir tür sezgisellik içerir, kavramlara ve kuramlara bağlı değildir.

Güzellik dili, nesnel bir dil önerirken, beğeni öznel bir unsuru öne çıkarmıştı. Estetik duygu dili ise, betimlenmesi zor bir estetik dili çıkarır karşımıza.

Sanat ve güzellik deneyimlerimizin diğer deneyim türlerinden farklı olduğu vurgusunu, en iyi estetik duygu terimi sağlıyor gibi görünüyor.

Nesneleri estetik olarak deneyimlemek için gündelik ve pratik kaygılardan sıyrılmayı gerektiren estetik duygu yaklaşımı için, yine de çözümlenmelere olanak verecek güçlü bir dilin geliştirilmesine hala ihtiyaç vardır.

Çünkü sanat ve estetik üzerine konuşacaksak, bunu olanaklı kılacak kamusal bir dile olan ihtiyaçtan vazgeçilemez.

Dolayısıyla bu iki kavram üzerine düşünmek gerekiyor.

Kaynak: Dabney Townsend, Estetiğe Giriş